

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 352/2015-53

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 28. januára 2016 v senáte zloženom z predsedníčky Ľudmily Gajdošíkovej a zo sudcov Sergeja Kohuta a Ladislava Orosza (sudca spravodajca) v konaní o sťažnosti [REDAKČNÝ KOTIČKA], zastúpeného advokátkou JUDr. Ivetou Rajtákovou, Štúrova 20, Košice, vo veci namietaného porušenia jeho základných práv podľa čl. 17 ods. 2 a 5, čl. 46 ods. 1, čl. 47 ods. 2 a čl. 50 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky, ako aj práv podľa čl. 5 ods. 1, čl. 6 ods. 1 a 3 písm. c) Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 5 Tost 5/2015 z 9. februára 2015, za účasti Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, takto

r o z h o d o l :

Základné práva [REDAKČNÝ KOTIČKA] podľa čl. 17 ods. 2 a 5, čl. 46 ods. 1, čl. 47 ods. 2 a čl. 50 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky a práva podľa čl. 5 ods. 1, čl. 6 ods. 1 a 3 písm. c) Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 5 Tost 5/2015 z 9. februára 2015 porušené **n e b o l i .**

Odôvodnenie:

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 19. februára 2015 doručená sťažnosť [REDAKOVANÉ] (ďalej len „sťažovateľ“), zastúpeného advokátkou JUDr. Ivetou Rajtákovou, Štúrova 20, Košice, ktorou namieta porušenie svojich základných práv podľa čl. 17 ods. 2 a 5, čl. 46 ods. 1, čl. 47 ods. 2 a čl. 50 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), ako aj práv zaručených v čl. 5 ods. 1, čl. 6 ods. 1 a 3 písm. c) Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 5 Tost 5/2015 z 9. februára 2015 (ďalej aj „napadnuté uznesenie“).

Sťažovateľ v sťažnosti uvádza, že 15. januára 2015 v čase o 20.20 h sa podrobil hraničnej kontrole na hraničnom priechode Vyšné Nemecké, cez ktorý mal v úmysle prejsť z územia Slovenskej republiky na územie Ukrajiny. Pri hraničnej kontrole bolo zistené, že je zaradený v informačnom systéme INTERPOL ako hľadaná osoba, a preto mal byť v ten istý deň o 20.45 h zadržaný. Po zadržaní sťažovateľa Krajská prokuratúra v Košiciach (ďalej len „krajská prokuratúra“) podaním zo 16. januára 2015 doručeným Krajskému súdu v Košiciach (ďalej len „krajský súd“) požiadala, aby sťažovateľovi ustanovil obhajcu. Krajský súd mu opatrením sp. zn. 6 Ntc 2/2015 zo 16. januára 2015 ustanovil obhajcu.

Dňa 16. januára 2015 bol sťažovateľ predvedený na krajskú prokuratúru, kde bol vypočutý prokurátorkou krajskej prokuratúry a zároveň oboznámený s dôvodmi svojho zadržania, ako aj s tým, že krajská prokuratúra začala vykonávať predbežné vyšetrovanie v extradičnom konaní. Dôvody zadržania sťažovateľa majú spočívať v tom, že je vedený v evidencii INTERPOLU ako hľadaná osoba, ktorá je podozrivá zo spáchania trestného činu terorizmu. Sťažovateľ pri výsluchu uviedol, že *„skutok, ktorý sa mu kladie za vinu je vymyslený, ako aj všetky okolnosti skutku... obvinenie proti nemu je zosnované, aby bol*

zistený pobyt jeho brata“, keďže jeho brat „*bol v rokoch 1991 až 1994 členom ochrany [REDAKOVANÉ] a neskôr pracoval ako vedúci ochranky pri [REDAKOVANÉ], čo bola bezpečnostná služba Čečenskej republiky Ichkeria“*. Počas výsluchu sťažovateľ mal poukázať tiež na to, že „*v Čečensku sú odporcovia prezidenta [REDAKOVANÉ] zabíjaní“*.

Po výsluchu sťažovateľa krajská prokuratúra 17. januára 2015 podala krajskému súdu návrh na jeho vzatie do predbežnej väzby. Krajský súd 19. januára 2015 sťažovateľa vypočul. Počas výsluchu pred krajským súdom sťažovateľ argumentoval, že „*žije vo Švédsku, na Ukrajinu išiel preto, lebo chcel navštíviť priateľov, vo Švédsku má trvalý pobyt a býva tam 3 a pol roka... Potvrdil, že vo Švédsku dostal politický azyl, o ktorý žiadala celá jeho rodina, vrátane 70-ročnej matky, kvôli jeho bratovi.“*

Uznesením sp. zn. 6 Ntc 2/2015 z 19. januára 2015 krajský súd vzal sťažovateľa do predbežnej väzby. V označenom uznesení krajský súd okrem iného uvádza:

„Útvar policajného zboru osobu [REDAKOVANÉ], po ktorej vyhlásili cudzie orgány pátranie na účel jej extradície, zadržal 16. 1. 2015 o 01.00 hod. po predchádzajúcom súhlase prokurátora a bol umiestnený v cele policajného zaistenia KR PZ v Košiciach.

V rámci predbežného vyšetrovania podľa § 502 Tr. por., prostredníctvom Národnej ústredne Interpol bolo zistené, že na [REDAKOVANÉ] bolo vyhlásené medzinárodné pátranie na základe zatýkacieho rozkazu vydaného Federálnym súdom oblasti Zavodskoj, mesta Groznij, Čečenská republika, Ruská federácia zo dňa 12. 7. 2007, číslo kriminálneho prípadu 32075 pre trestný čin terorizmu podľa oddielu 3 § 205 Tr. zák. Ruskej federácie, za ktorý hrozí uloženie trestu odňatia slobody až na doživotie.

... Prostredníctvom Národnej ústredne Interpol bolo potvrdené, že Ruská strana stále eviduje osobu menom [REDAKOVANÉ] ako medzinárodne hľadanú osobu, ktorú žiada zadržať s cieľom následného vydania (extradície) na trestné stíhanie do Ruskej federácie. Zároveň bolo potvrdené, že kompetentné justičné orgány Ruskej federácie zašlú extradičné listiny diplomatickou cestou v predpísanej lehote. Ruská strana predbežne zaslala cestou Interpol časť písomností súvisiacich s trestným stíhaním vedeným proti [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ], a to uznesenie o vznesení obvinenia z 5. 7. 2007, uznesenie o vydaní

zatýkacieho rozkazu z 12. 7. 2007, uznesenie z 28. 9. 2007 o upresnení osobných údajov a uznesenie z 30. 11. 2010 o zavedení medzinárodného pátrania po obvinenom, všetko zatiaľ v ruskom jazyku.

Podľa § 505 ods. 2 Tr. por. na konanie je príslušný krajský súd, v ktorého obvode bola osoba zadržaná alebo v ktorého obvode býva. ...

Podľa § 505 ods. 1 Tr. por. predseda senátu krajského súdu rozhodne do 48 hodín od dodania zadržanej osoby o návrhu prokurátora na jej vzatie do predbežnej väzby. Zadržaná osoba bola krajskému súdu odovzdaná 17. 1. 2015 o 17,00 hod.

Pri rozhodovaní o väzbách v extradičnom konaní platí, že súdy dôvodmi väzby podľa § 71 Tr. por. nie sú viazané, pretože ide o ustanovenie *lex specialis* voči § 71 Tr. por. a účelom predbežnej väzby je zabezpečiť prítomnosť zadržanej osoby na území Slovenskej republiky, kým štát, ktorý má záujem na jej vydaní, nepredloží žiadosť o jej vydanie podľa § 498 Tr. por.

Zadržanú osobu [REDAKOVANÉ] krajský prokurátor vypočul dňa 16. 1. 2015 za účasti ustanoveného obhajcu [REDAKOVANÉ] a tlmočnice pre ruský jazyk [REDAKOVANÉ]. Zadržaný [REDAKOVANÉ] uviedol, že vo Švédsku mu bol udelený status politického utečenca, a preto má aj trvalý pobyt vo Švédsku.

Informácia o udelení statusu politického utečenca vo Švédsku bola preverená cestou Interpolu. Interpol Štokholm potvrdil, že [REDAKOVANÉ] obdržal status politického utečenca vo Švédsku dňa 6. 12. 2011, a preto má platné povolenie k pobytu.

Predsedníčka senátu krajského súdu dňa 19. 1. 2015 vypočula vyžiadajú osobu [REDAKOVANÉ] za prítomnosti prokurátora, obhajcu a tlmočnice. Vyžiadaná osoba zotrvala na prednese pred prokurátorom a doplnila, že vo Švédsku žije spolu s ním jeho 70-ročná matka, 3 bratia a 3 sestry. Zadržaný bol na hraničnom prechode v smere na Ukrajinu, kde išiel navštíviť priateľov. Poukazoval na to, že status politického utečenca má už 3 roky a tiež v roku 2010 ho zadržali, lebo ho žiadala Ruská federácia. Bol vo väzbe, avšak po právnej pomoci medzinárodným advokátom OSN bol z väzby prepustený.

Konajúci súd pri rozhodovaní o návrhu na vzatie do predbežnej väzby skúmal formálne a materiálne podmienky predbežnej väzby. Zistil, že tieto sú splnené.

Prostredníctvom Národnej ústredne Interpol Bratislava bolo potvrdené, že Ruská strana stále eviduje osobu menom [REDAKOVANÉ] ako medzinárodne hľadanú osobu,

ktorú žiada zadržať s cieľom následného vydania na trestné stíhanie do Ruskej federácie. Ruská strana predbežne zaslala cestou Interpolu časť písomností súvisiacich s trestným stíhaním vedeným proti [REDAKOVANÉ], a to uznesenie o vznesení obvinenia z 5. 7. 2007, uznesenie o vydaní zatýkacieho rozkazu z 12. 7. 2007, uznesenie z 30. 11. 2010 o zavedení medzinárodného pátrania po obvinenom, všetko zatiaľ v ruskom jazyku.

Ruská federácia je signatárom Európskeho dohovoru o vydávaní dojednaného v Paríži dňa 13. 12. 1957 (ozn. FMZV č. 549/1992 Zb.) rovnako ako aj Slovenská republika.

V zmysle § 499 ods. 1 Tr. por. je vydanie osoby do cudziny prípustné, ak skutok, pre ktorý sa vydanie žiada, je podľa právneho poriadku Slovenskej republiky trestným činom a horná hranica trestu odňatia slobody, ktorý sa môže uložiť pre tento trestný čin podľa právneho poriadku Slovenskej republiky, je najmenej jeden rok. Posúdením znenia skutku, pre ktorý je [REDAKOVANÉ] trestne stíhaný v Ruskej federácii je zistené, že popísaný skutok napĺňa znaky trestného činu opísaného v druhej časti trestného zákona Slovenskej republiky.

Informácia o udelení statusu politického utečenca vo Švédsku bola potvrdená a je predmetom ďalšieho zisťovania v rámci predbežného vyšetrovania prokurátorom.

Konanie o azyle a priznávaní a odnímaní postavenia utečenca je iným konaním. Predbežné vyšetrowanie nerobí súd, ale prokurátor.

Zákonom stanovené lehoty pre konštatovanie splnenia formálnych podmienok rozhodnutia o návrhu na vzatie do predbežnej väzby tak zo strany prokurátora, ako aj konajúceho súdu boli splnené.

Účelom predbežnej väzby je zabezpečiť prítomnosť zadržanej osoby na území Slovenskej republiky, kým štát, ktorý má záujem na jej vydaní, nepredloží žiadosť o jej vydanie podľa § 498 Tr. por.

Dôvodom obmedzenia osobnej slobody predbežnou väzbou, ako je vyššie uvedené, je potreba zabezpečiť prítomnosť zadržanej osoby na území SR. Z povahy veci teda vyplýva zásadne útekový charakter predbežnej väzby. Pri rozhodovaní o predbežnej väzbe preto súd z materiálneho hľadiska skúmal existenciu konkrétnych skutočností odôvodňujúcich obavu, že vyžiadaná osoba utečie z územia Slovenskej republiky, alebo sa bude skrývať. Zadržaný [REDAKOVANÉ] Interpolom medzinárodne hľadaný bol zadržaný na hraničnom prechode vo Vyšnom Nemeckom pri pokuse opustiť územie Slovenskej republiky. Je štátnym občanom

Ruskej federácie, s trvalým pobytom vo Švédskom kráľovstve. V tomto zistil konajúci súd aj splnenie materiálnej podmienky pre kladné rozhodnutie o návrhu prokurátora a zobral [REDAKOVANÉ] do predbežnej väzby.

Podľa § 505 ods. 4 Tr. por. predbežná väzba nesmie trvať viac ako 40 dní odo dňa zadržania osoby. Predseda senátu krajského súdu na návrh prokurátora vykonávajúceho predbežné vyšetrovanie môže rozhodnúť o prepustení osoby z predbežnej väzby.“

Proti uzneseniu krajského súdu sp. zn. 6 Ntc 2/2015 z 19. januára 2015 podal sťažovateľ sťažnosť, ktorú následne viacerými podaniami odôvodnil. O sťažnosti sťažovateľa rozhodol najvyšší súd napadnutým uznesením sp. zn. 5 Tost 5/2015 z 9. februára 2015 tak, že ju zamietol.

V napadnutom uznesení najvyššieho súdu sa okrem iného uvádza:

„... Najvyšší súd Slovenskej republiky konštatuje, že v prípade zadržanej osoby [REDAKOVANÉ] boli dodržané všetky lehoty uvedené v §§ 504 a 505 Tr. por. a rovnako tak podmienky uvalenia predbežnej väzby.

Na druhej strane treba povedať, že Interpol Štokholm potvrdil, že zadržaná osoba [REDAKOVANÉ] dostal status politického utečenca vo Švédskom kráľovstve 6. decembra 2011, a preto má platné povolenie k pobytu.

Podľa § 501 písm. b) Tr. por. vydanie osoby do cudziny je neprípustné, ak ide o osobu, ktorá požiadala v Slovenskej republike o udelenie azylu, alebo jej bol udelený azyl alebo poskytnutá doplnková ochrana, v rozsahu ochrany poskytnutej takej osobe osobitným predpisom alebo medzinárodnou zmluvou; to neplatí, ak ide o osobu, ktorá požiadala v Slovenskej republike o udelenie azylu opakovane a o jej žiadosti o udelenie azylu už bolo právoplatne rozhodnuté.

Skutočnosť, že zadržaná osoba má Švédskym kráľovstvom udelený status politického utečenca a na tento status nadväzujúci trvalý pobyt vo Švédskom kráľovstve bola teda známa už v počiatočnom štádiu predbežného vyšetrovania. Rovnako podľa názoru Najvyššieho súdu Slovenskej republiky uvedená skutočnosť nie je prekážkou ďalšieho postupu, vrátane uvalenia predbežnej väzby, keďže jej účelom je zamedziť úteku zadržanej

osoby, navyše keď doposiaľ sa nepodarilo získať ďalšie informácie ohľadom statusu

V tejto súvislosti treba doplniť, že prokurátorka Krajskej prokuratúry v Košiciach, ktorá je príslušná na vykonanie predbežného vyšetrovania, listom preloženým do švédskeho jazyka a odoslaným faxom a elektronickou poštou Švédskemu migračnému úradu 27. januára 2015, požiadala o spoluprácu a poskytnutie bližších údajov k statusu udelenému zadržanej osobe

Najvyšší súd Slovenskej republiky má za to, že skúmanie podmienok prípustnosti vydania je samotnou náplňou predbežného vyšetrovania, ktoré je zákonom zverené miestne príslušnej krajskej prokuratúre, pričom bez dostatočného zistenia a preverenia rozhodných informácií nie je možné na začiatku predbežného vyšetrovania prejudikovať rozhodnutie príslušného súdu o prípustnosti alebo neprípustnosti vydania.

Otázky vyplývajúce z faktu, že zadržanej osobe bol v inom členskom štáte Európskej únie priznaný status politického utečenca, sú jednými z hlavných otázok, na ktoré je potrebné dať kvalifikovanú odpoveď, a to najmä s poukazom na vylučovacie klauzuly podľa článku 1 F písm. b) Konvencie z roku 1951.

Rovnako Najvyšší súd Slovenskej republiky sa stotožnil s názorom, že zadržanie osoby po predchádzajúcom súhlase prokurátora 16. januára 2015 o 01.00 hod. podľa § 504 ods. 2 Tr. por. bolo zákonné. Tomuto zadržaniu predchádzalo obmedzenie osobnej slobody 15. januára 2015 o 20.45 hod. podľa § 17b ods. 1 zákona č. 171/1993 Z. z., ktorého účelom bolo preveriť, či medzinárodné pátranie vyhlásené po osobe je aktuálne, či príslušné úrady krajiny, ktorá pátranie vyhlásila, budú žiadať o jej následné vydanie s tým, že v primeranej lehote diplomatickou poštou zašlú potrebné extradičné listiny. Obmedzenie osobnej slobody predchádzajúce zadržaniu osoby bolo teda rovnako zákonné.

Neobstojí ani námietka týkajúca sa porušenia práv na obhajobu zadržanej osoby. Zadržaná osoba v počiatočnom štádiu predbežného vyšetrovania nevyužila svoje zákonné právo zvoliť si obhajcu a tento je bol ustanovený krajským súdom. Treba zdôrazniť, že všetky procesné úkony predchádzajúce samotnému rozhodnutiu o predbežnej väzbe boli vykonané so zadržanou osobou v prítomnosti jeho obhajcu ako aj pribraného tlmočníka z jazyka ruského. Zadržaná osoba

následne využila svoje zákonné právo a prostredníctvom sestry si 28. januára 2015 zvolila obhajkyňu na plnú moc.

Napokon treba povedať, že dôvodná nie je ani ostatná námietka zadržanej osoby [REDAKOVANÉ]. Tento záver vyplýva z článku 72 Zmluvy medzi Československou socialistickou republikou a Zväzom sovietskych socialistických republík o právnej pomoci a právnych vzťahoch v občianskych, rodinných a trestných veciach z 12. augusta 1982 (vyhlásená pod č. 95/1983 Zb.), ktorá je platnou medzinárodnou zmluvou a na rozsah jej použitia sa tiež vzťahuje ustanovenie § 478 Tr. por. Treba navyše dodať, že na postup podľa § 504 ods. 2 Tr. por. postačuje vedomosť príslušných orgánov o existencii pátrania za účelom extradície.“

Sťažovateľ 9. februára 2015 predložil najvyššiemu súdu podanie, ktorého prílohou bolo rozhodnutie o priznaní štatútu utečenca vydané 6. decembra 2011 aj s jeho prekladom zo švédskoho jazyka do slovenského jazyka.

Proti napadnutému uzneseniu najvyššieho súdu sťažovateľ formuluje štyri okruhy námietok:

1. Sťažovateľ tvrdí, že k jeho zadržaniu došlo bez predchádzajúceho súhlasu prokurátora, a teda v rozpore s § 504 ods. 2 Trestného poriadku (ďalej len „prvá námietka“).

Vo vzťahu k prvej námietke sťažovateľ poukazuje na zápisnicu o zadržaní a obmedzení osobnej slobody podozrivej osoby sp. zn. PPZ-HCP-SO17-20-009/2015 zo 16. januára 2015, z ktorej vyplýva, že zadržaný bol toho istého dňa o 01.00 h na základe zatýkacieho rozkazu po predchádzajúcom súhlase prokurátora krajskej prokuratúry [REDAKOVANÉ], ktorý bol udelený 16. januára 2015 o 01.00 h. Sťažovateľ však tvrdí, že zadržaný bol už 15. januára 2015 o 20.45 h, kedy mu bola vykonaná bezpečnostná prehliadka.

Sťažovateľ argumentuje, že najvyšší súd v napadnutom uznesení nepovažoval časový interval od 20.45 h 15. januára 2015 do 01.00 h 16. januára 2015 za čas zadržania bez predchádzajúceho súhlasu, ale za čas obmedzenia osobnej slobody podľa § 17b ods. 1

zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 171/1993 Z. z. o Policajnom zbore v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o policajnom zbore“), čo podľa jeho názoru nemôže obstať, keďže § 504 ods. 2 Trestný poriadok neumožňuje rozlišovať medzi zadržaním osoby, po ktorej cudzie orgány vyhlásili pátranie, a obmedzením jej osobnej slobody útvarom Policajného zboru iným spôsobom.

Z úradného záznamu spísaného hliadkou 15. januára 2015 vyplýva, že sťažovateľ mal byť predvedený v zmysle § 17b ods. 1 zákona o policajnom zbore. Sťažovateľ namieta, že z obsahu tohto úradného záznamu nevyplýva, na základe dožiadania akého orgánu mal byť predvedený, a v tejto súvislosti uvádza:

„Pre posúdenie, kedy došlo k zadržaniu sťažovateľa, nemôže byť rozhodujúce, aký názov obmedzeniu osobnej slobody policajné orgány dajú, ale skutočný obsah uvedeného úkonu.

Už 15. 1. 2015 o 20:45 hod. bolo nepochybne zistené, že sťažovateľ je osobou, po ktorej bolo vyhlásené pátranie cudzími orgánmi na účely jej extradície. Na uvedené skutkové okolnosti nepochybne dopadajú § 504 Tr. por. a nie je možné inštitút zadržania podľa citovaného zákonného ustanovenia a jeho zákonné podmienky obchádzať označovaním zadržania inými termínmi.

Skutkové okolnosti zadržania sťažovateľa dňa 15. 1. 2015 nedovoľujú iný záver ako taký, že orgány Policajného zboru OHK Vyšné Nemecké postupovali pri zadržaní sťažovateľa v rozpore so zákonom a zákonom nedovoleným spôsobom obmedzili jeho osobnú slobodu.“

Sťažovateľ v tejto súvislosti poukazuje aj na uznesenie krajského súdu o jeho vzatí do predbežnej väzby, v ktorom je uvedené, že väzba začala plynúť dňom jeho zadržania, t. j. 15. januára 2015 o 20.45 h.

2. Sťažovateľ ďalej namieta, že v jeho prípade nebol rešpektovaný Európsky dohovor o vydávaní uverejnený pod č. 549/1992 Zb. (ďalej len „Európsky dohovor o vydávaní“), konkrétne jeho čl. 16 (ďalej len „druhá námietka“).

Vo vzťahu k druhej námietke sťažovateľ v prvom rade argumentuje, že v jeho veci je potrebné aplikovať Európsky dohovor o vydávaní, a v tejto súvislosti poukazuje na § 478 Trestného poriadku, v zmysle ktorého sa ustanovenia piatej časti Trestného poriadku („Právny styk s cudzinou“) použijú, ak medzinárodná zmluva neustanovuje inak.

Sťažovateľ namieta, že žiadosť o jeho vzatí do predbežnej väzby nebola nikdy súčasťou podkladov predložených ruskou stranou, pričom Európsky dohovor o vydávaní takúto žiadosť vyžaduje. V tejto súvislosti sa v sťažnosti uvádza:

„Príkaz na zadržanie sťažovateľa z 12. 7. 2007 obsahuje v sebe príkaz na zadržanie sťažovateľa. Nie je žiadosťou teda o predbežnú väzbu.

... Z uvedeného vyplýva, že v rozpore s medzinárodnou zmluvou bol sťažovateľ vzatý napadnutým rozhodnutím do predbežnej väzby, aj keď žiadosť o predbežnú väzbu dožadujúca strana nepodala.“

Sťažovateľ nesúhlasí s názorom najvyššieho súdu, ktorý v napadnutom uznesení argumentuje aplikovateľnosťou čl. 72 Zmluvy medzi Československou socialistickou republikou a Zväzom sovietskych socialistických republík o právnej pomoci a právnych vzťahoch v občianskych, rodinných a trestných veciach z 12. augusta 1982 vyhlásenej pod č. 95/1983 Zb. na jeho vec. Podľa sťažovateľa je tento právny názor v rozpore s čl. 28 ods. 1 Európskeho dohovoru o vydávaní, ako aj v rozpore s právnym názorom najvyššieho súdu, ktorý vyslovil v uznesení sp. zn. 4 To 34/2003 z 28. mája 2003. Sťažovateľ v tejto súvislosti poukazuje na čl. 28 ods. 1 Európskeho dohovoru o vydávaní, podľa ktorého tento dohovor nahradí v štátoch, ktoré sú ním viazané, ustanovenia všetkých dvojstranných zmlúv, dohovorov a dohôd, ktoré upravujú vydávanie medzi ktorýmikoľvek dvoma zmluvnými stranami.

3. Sťažovateľ s poukazom na § 501 písm. b) Trestného poriadku tvrdí, že jeho vydanie do cudziny je neprípustné, keďže má status politického utečenca, ktorý mu bol udelený Švédskym kráľovstvom (ďalej len „Švédsko“) 6. decembra 2011 (ďalej len „tretia námietka“).

Sťažovateľ v rámci svojej tretej námietky poukazuje aj na smernicu Európskeho parlamentu a Rady 2011/95/EU o normách pre oprávnenie štátnych príslušníkov tretej krajiny, alebo osôb bez štátneho občianstva mať postavenie medzinárodnej ochrany, o jednotnom postavení utečencov, alebo osôb oprávnených na doplnkovú ochranu a o obsahu poskytovanej ochrany (ďalej len „smernica“), ktorá je účinná od 10. januára 2012. V nadväznosti na to v sťažnosti uvádza:

„... Ak je teda zrejmé, že vydanie zadržanej osoby je neprípustné, už pri rozhodovaní o predbežnej väzbe, nemôže byť splnený účel predbežnej väzby, keďže osoba požívajúca medzinárodnú ochranu vydaná byť nemôže, bez ohľadu na to, či štát, ktorý má záujem na jej vydaní predloží, alebo nepredloží žiadosť o jej vydanie.“

4. Sťažovateľ tvrdí, že bolo porušené jeho právo na právnu pomoc (ďalej len „štvrtá námietka“).

Sťažovateľ argumentuje, že z nijakého dokumentu tvoriaceho súčasť spisu nevyplýva, že by bol po zadržaní poučený o svojom práve zvoliť si obhajcu, ani o tom, že v jeho prípade ide v zmysle § 37 ods. 3 Trestného poriadku o povinnú obhajobu, a taktiež mu nebol poskytnutý čas na zvolenie si obhajcu podľa § 40 ods. 1 Trestného poriadku.

Vo vzťahu k štvrtej námietke sa v sťažnosti najmä uvádza:

„... Je teda nepochybné, že od zadržania sťažovateľa nebol až do zvolenia obhajcu jeho sestrou a následne ním, žiadnym z orgánov Slovenskej republiky informovaný o svojom práve zvoliť si obhajcu.“

... Na porušení práv sťažovateľa nič nemení skutočnosť, že skutočne, nie na základe poučení od orgánov prokuratúry, polície, či súdu, ale na základe aktivity svojich príbuzných, nakoniec svoje právo byť obhajovaný obhajcom podľa svojho výberu, využil.“

Vo vzťahu ku všetkým námietkam sťažovateľ vytýka najvyššiemu súdu tiež to, že nedostatočne odôvodnil napadnuté uznesenie, keďže nedáva logické a jasné odpovede na jeho námietky.

Vzhľadom na skutočnosti uvedené v sťažnosti sťažovateľ navrhuje, aby ústavný súd po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie vo veci samej vydal tento nález:

„Právo sťažovateľa domáhať sa zákonom ustanoveným postupom svojho práva na súde zakotvené v článku 46 ods. 1 Ústavy SR v spojení s právom nebyť pozbavený slobody inak, ako z dôvodov a spôsobom, ktorý ustanoví zákon podľa článku 17 ods. 2 Ústavy SR a v spojení s právom nebyť vzatý do väzby inak ako iba z dôvodov ustanovených zákonom podľa článku 17 ods. 5 Ústavy SR,

- právo na právnu pomoc v konaní pred súdmi od začiatku konania pred súdmi a inými štátnymi orgánmi za podmienok ustanovených zákonom zakotvené v článku 47 ods. 2 Ústavy SR.

- právo, aby mu bol poskytnutý čas a možnosť na prípravu obhajoby a aby sa mohol obhajovať prostredníctvom obhajcu zakotvené v článku 50 ods. 3 Ústavy SR,

- právo na spravodlivé súdne konanie zakotvené v článku 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd v spojení s právom nebyť pozbavený slobody podľa článku 5 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd,

- právo mať primeraný čas a možnosti na prípravu svojej obhajoby zakotvené v článku 6 ods. 3 písm. c) Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd,

- právo obhajovať sa pomocou obhajcu podľa vlastného výberu zakotveného v článku 6 ods. 3 písm. c) Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd

uznesením Najvyššieho súdu SR sp. zn. 5 Tost/5/2015 zo dňa 9. 2. 2015, bolo porušené.

Ústavný súd Slovenskej republiky zakazuje Najvyššiemu súdu SR pokračovať v porušovaní namietaných práv sťažovateľa.

Ústavný súd Slovenskej republiky zrušuje uznesenie Najvyššieho súdu SR sp. zn. 5 Tost/5/2015 zo dňa 9. 2. 2015, a vracia vec Najvyššiemu súdu SR na ďalšie konanie.

Odporca je povinný zaplatiť sťažovateľovi finančné zadosťučinenie vo výške 5 000 €.

Odporca je povinný nahradiť sťažovateľovi všetky trovy tohto konania.“

Ústavný súd sťažnosť sťažovateľa predbežne prerokoval a uznesením č. k. II. ÚS 352/2015- 26 zo 4. júna 2015 ju prijal na ďalšie konanie.

Predsedička najvyššieho súdu po predchádzajúcej výzve ústavného súdu vo svojom vyjadrení k sťažnosti sp. zn. KP 3/2015 z 1. júla 2015, ktorého prílohou je aj vyjadrenie predsedu senátu 5T JUDr. Juraja Klimenta z 29. júna 2015, uvádza, že najvyšší súd zotráva na svojom právnom názore, ktorý vyjadril v napadnutom uznesení, pričom poukazuje aj na uznesenie sp. zn. 5 Tost 9/2015 zo 16. marca 2015, „v ktorom bola použitá argumentácia reagujúca na všetky jeho vznesené námietky“ (ide o uznesenie, ktorým najvyšší súd rozhodol o sťažnosti sťažovateľa proti rozhodnutiu krajského súdu, ktorým bol vzatý do vydávacej väzby, pozn.).

Právna zástupkyňa sťažovateľa v replike na vyjadrenie predsedníčky najvyššieho súdu vyslovila nesúhlas s argumentáciou najvyššieho súdu obsiahnutou v jeho uznesení sp. zn. 5 Tost 9/2015 zo 16. marca 2015 v časti týkajúcej sa právnych dôsledkov súvisiacich s tým, že sťažovateľovi bol priznaný status politického utečenca v inom štáte Európskej únie (vo Švédsku), a poukazuje na to, že aj proti označenému uzneseniu najvyššieho súdu podala sťažnosť.

II.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Sťažovateľ namieta porušenie svojich základných práv podľa čl. 17 ods. 2 a 5, čl. 46 ods. 1, čl. 47 ods. 2 a čl. 50 ods. 3 ústavy, ako aj práv zaručených v čl. 5 ods. 1, čl. 6 ods. 1 a 3 písm. c) dohovoru napadnutým uznesením najvyššieho súdu, ktorým bola zamietnutá jeho sťažnosť proti uzneseniu krajského súdu, ktorým bol vzatý do predbežnej väzby.

Podľa čl. 17 ods. 2 ústavy nikoho nemožno stíhať alebo pozbaviť slobody inak, ako z dôvodov a spôsobom, ktorý ustanoví zákon. Nikoho nemožno pozbaviť slobody len pre neschopnosť dodržať zmluvný záväzok.

Podľa čl. 17 ods. 5 ústavy do väzby možno vziať iba z dôvodov a na čas ustanovený zákonom a na základe rozhodnutia súdu.

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Podľa čl. 47 ods. 2 ústavy každý má právo na právnu pomoc v konaní pred súdmi, inými štátnymi orgánmi alebo orgánmi verejnej správy od začiatku konania, a to za podmienok ustanovených zákonom.

Podľa čl. 50 ods. 3 ústavy obvinený má právo, aby mu bol poskytnutý čas a možnosť na prípravu obhajoby a aby sa mohol obhajovať sám alebo prostredníctvom obhajcu.

Podľa čl. 5 ods. 1 dohovoru každý má právo na slobodu a osobnú bezpečnosť. Nikoho nemožno pozbaviť slobody okrem nasledujúcich prípadov, pokiaľ sa tak stane v súlade s konaním ustanoveným zákonom:

- a) zákonné uväznenie po odsúdení príslušným súdom;
- b) zákonné zatknutie alebo iné pozbavenie osoby preto, že sa nepodrobila rozhodnutiu vydanému súdom podľa zákona, alebo preto, aby sa zaručilo splnenie povinnosti ustanovenej zákonom;
- c) zákonné zatknutie alebo iné pozbavenie slobody osoby za účelom predvedenia pred príslušný súdny orgán pre dôvodné podozrenie zo spáchania trestného činu, alebo ak sú oprávnené dôvody domnievať sa, že je potrebné zabrániť jej v spáchaní trestného činu alebo v úteku po jeho spáchaní;
- d) iné pozbavenie slobody maloletého na základe zákonného rozhodnutia na účely výchovného dohľadu alebo jeho zákonné pozbavenie slobody na účely jeho predvedenia pred príslušný orgán;

e) zákonné držanie osôb, aby sa zabránilo šíreniu nákazlivej choroby, alebo duševne chorých osôb, alkoholikov, narkomanov alebo tulákov;

f) zákonné zatknutie alebo iné pozbavenie slobody osoby, aby sa zabránilo jej nepovolenému vstupu na územie, alebo osoby, proti ktorej prebieha konanie o vyhostenie alebo vydanie.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu.

Podľa čl. 6 ods. 3 písm. c) dohovoru každý, kto je obvinený z trestného činu má právo obhajovať sa osobne alebo s pomocou obhajcu podľa vlastného výberu, alebo pokiaľ nemá prostriedky na zaplatenie obhajcu, aby sa mu poskytol bezplatne, ak to záujmy spravodlivosti vyžadujú.

Pre rozhodovanie ústavného súdu vo veci sťažovateľa sú relevantné aj viaceré ustanovenia Trestného poriadku týkajúce sa inštitútu predbežného vyšetrovania (§ 502 Trestného poriadku), zadržania na účely vykonania predbežného vyšetrovania a extradície (§ 504 Trestného poriadku), ako aj rozhodovania o predbežnej väzbe (§ 505 Trestného poriadku).

Podľa § 502 ods. 1 Trestného poriadku prokurátor krajskej prokuratúry, ktorej ministerstvo spravodlivosti predložilo žiadosť cudzieho orgánu o vydanie osoby do cudziny alebo v ktorej obvode bola zadržaná alebo býva osoba, o ktorej vydanie by mohol iný štát žiadať, vykoná predbežné vyšetrovanie. Ak sa začalo predbežné vyšetrovanie pred doručením žiadosti o vydanie, informuje prokurátor o jeho začatí bez odkladu ministerstvo spravodlivosti.

Podľa § 502 ods. 2 Trestného poriadku účelom predbežného vyšetrovania je zistiť, či sú dané podmienky na vyslovenie prípustnosti vydania do cudziny.

Podľa § 502 ods. 3 Trestného poriadku v konaní o vydanie do cudziny musí mať vyžiadaná osoba obhajcu.

Podľa § 504 ods. 2 Trestného poriadku osobu, po ktorej vyhlásili cudzie orgány pátranie na účel jej extradície, môže útvar Policajného zboru zadržať po predchádzajúcom súhlase prokurátora. Bez takého súhlasu možno osobu zadržať len vtedy, ak vec nepripúšťa odklad a súhlas nemožno vopred zabezpečiť.

Podľa § 505 ods. 1 Trestného poriadku predseda senátu krajského súdu rozhodne do 48 hodín od dodania zadržanej osoby o návrhu prokurátora na jej vzatie do predbežnej väzby. Dôvodmi väzby podľa § 71 nie je pritom viazaný. Ak predseda senátu v uvedenej lehote zadržanú osobu nevezme do predbežnej väzby, prepustí ju na slobodu.

Podľa § 505 ods. 2 Trestného poriadku na konanie podľa odseku 1 je príslušný krajský súd, v ktorého obvode bola osoba zadržaná alebo v ktorého obvode býva.

Podľa § 505 ods. 3 Trestného poriadku účelom predbežnej väzby je zabezpečiť prítomnosť zadržanej osoby na území Slovenskej republiky, kým štát, ktorý má záujem na jej vydaní, nepredloží žiadosť o jej vydanie podľa § 498.

Podľa § 505 ods. 4 Trestného poriadku predbežná väzba nesmie trvať viac ako 40 dní odo dňa zadržania osoby. Predseda senátu krajského súdu na návrh prokurátora vykonávajúceho predbežné vyšetrovanie môže rozhodnúť o prepustení osoby z predbežnej väzby.

V nadväznosti na argumentáciu predsedníčky najvyššieho súdu obsiahnutú v jej vyjadrení k sťažnosti sťažovateľa sa ústavný súd oboznámil aj s uznesením najvyššieho súdu sp. zn. 5 Tost 9/2015 zo 16. marca 2015, ktoré sa týka rozhodovania o vzatí sťažovateľa do vydávacej väzby. Ústavný súd v tejto súvislosti konštatuje, že označené uznesenie najvyššieho súdu sťažovateľ taktiež napadol sťažnosťou podľa čl. 127 ods. 1 ústavy, ktorú ústavný súd uznesením sp. zn. II. ÚS 53/2016 z 21. januára 2016 už prijal na ďalšie konanie.

Aj keď nie je úlohou ústavného súdu preskúmať v tomto konaní ústavnú akceptovateľnosť uznesenia najvyššieho súdu sp. zn. 5 Tost 9/2015 zo 16. marca 2015, považuje za vhodné poukázať na tú jeho časť, ktorá je použiteľná aj pre toto konanie. Najvyšší súd v odôvodnení označeného uznesenia okrem iného uvádza:

«Najvyšší súd Slovenskej republiky už vo svojom predchádzajúcom uznesení z 9. februára 2015, sp. zn. 5 Tost 5/2015, poukázal na to, že otázky vyplývajúce z faktu, že vyžiadanej osobe bol v inom členskom štáte Európskej únie priznaný status politického utečenca, sú jednými z hlavných otázok, na ktoré je potrebné dať kvalifikovanú odpoveď, a to najmä s poukazom aj na vylučovacie klauzuly podľa článku 1 F písm. b/ Dohovoru z roku 1951.

Vzhľadom na absenciu takejto argumentácie v napadnutom uznesení, ako aj s poukazom na permanentne sa opakujúcu námietku vyžiadanej osoby [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ] Najvyšší súd Slovenskej republiky v tejto otázke považuje za potrebné uviesť nasledovné:

Ženevský dohovor týkajúci sa postavenia utečencov z 28. júla 1951... zmenený a doplnený Protokolom z New Yorku z 31. januára 1967... obsahuje tri druhy ustanovení:

a/ ustanovenia poskytujúce základné definície toho, kto je (a kto nie je) utečencom a tiež, kto po predchádzajúcom uznaní za utečenca, ním prestáva byť;

b/ ustanovenia definujúce právny status, práva a povinnosti utečencov v krajine azylu

c/ iné ustanovenia zaoberajúce sa administratívnym a diplomatickým uvádzaním dokumentov do praxe.

Ženevský dohovor obsahuje aj už skôr spomínané tzv. vylučovacie klauzuly, konkrétne článok 1F hovorí, že „ustanovenia tohto dohovoru neplatia pre osobu, ktorá vzbudzuje vážne podozrenie, že

b/ spáchala vážny nepochitický zločin mimo krajinu svojho útočiska predtým, než ju vpustili do tejto krajiny ako utečenca“.

Rovnaké tzv. vylučovacie klauzuly, dokonca bližšie špecifikované, obsahuje aj Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2011/95/EU z 13. decembra 2011, ktorá nadobudla účinnosť 21. decembra 2013 (táto nahradila Smernicu 2004/83/ES

z 29. apríla 2004) o normách, ktoré musia spĺňať štátni príslušníci tretích krajín alebo osoby bez štátnej príslušnosti, aby mohli požívať medzinárodnú ochranu, o jednotnom statuse pre utečencov alebo osoby, ktoré majú nárok na doplnkovú ochranu a o obsahu poskytnutej ochrany.

Treba snád' iba dodať, že obidve tieto smernice boli prijaté za účelom vytvorenia spoločného európskeho azylového systému na základe plného a komplexného uplatňovania Ženevského dohovoru a Protokolu.

Spomínané vylučovacie klauzuly sú upravené v článku 12, pre posudzovaný prípad je smerodajná tá, ktorá je uvedená v odseku 2 písm. b/, podľa ktorého štátny príslušník tretej krajiny alebo osoba bez štátnej príslušnosti sú vylúčené z postavenia utečenca, pokiaľ existujú vážne dôvody sa domnievať, že „sa dopustili vážneho nepolitického zločinu mimo štátu svojho azylu predtým, ako v ňom boli prijatí ako utečenci, čo znamená čas vydania povolenia na pobyt na základe priznania postavenia utečencov, pričom za vážne nepolitické zločiny je možné považovať zvlášť kruté činy, napriek tomu, že boli spáchané s politickým cieľom.

V tejto súvislosti je potrebné nakoniec poukázať aj na článok 14 ods. 3 Smernice, podľa ktorého členské štáty zrušia, ukončia alebo odmietnu obnoviť postavenie utečenca štátneho príslušníka tretej krajiny alebo osoby bez štátneho občianstva, ak potom, ako mu bolo priznané postavenie utečenca, dotknutý členský štát preukázal, že:

a/ nemal mať postavenie utečenca alebo je vylúčený z postavenia utečenca v súlade s článkom 12;

b/ jeho skresľovanie alebo opomenutie skutočností, vrátane použitia falošných dokladov, boli rozhodujúce pre priznanie postavenia utečenca...

Treba iba zopakovať, že Švédsky migračný úrad v konaní predchádzajúcom udeleniu statusu utečenca vyžiadanej osobe... nepreveroval, či sa táto osoba nenachádza v databáze Interpolu ako hľadaná osoba. Švédsky migračný úrad v rámci objektívnych zisťovaní vykonal zisťovania len v národnej databáze pre záznamy o trestných činoch, kde bol výsledok negatívny a v Schengenskom informačnom systéme, kde mala vyžiadaná osoba... záznam pre nelegálny vstup do Poľska. Pritom v rámci tohto šetrenia Švédsky migračný úrad zistil, že nikto zo súrodencov, ktorí dostali povolenie k pobytu vo Švédsku ako kvótoví utečenci už predtým, vo svojich vyjadreniach vyžiadanú osobu... nijakým spôsobom

neuvádzal. Samotná vyžiadaná osoba... ako dôvod svojej žiadosti proklamoval prenasledovanie zo strany ruských úradov z dôvodu funkcie jeho brata [REDAKOVANÉ] v bezpečnostných zložkách počas funkcie prezidenta [REDAKOVANÉ].

Vychádzajúc z vyššie uvedených okolností prípadu v celom ich kontexte potom Najvyšší súd Slovenskej republiky dospel k záveru, že vylučovacia klauzula podľa článku 12 ods. 2 písm. b/ Smernice je potom tou prekážkou, ktorá v posudzovanej veci bráni Slovenskej republike ako dotknutému členskému štátu uplatneniu statusu utečenca u vyžiadanej osoby...»

Vychádzajúc z argumentácie sťažovateľa, vyjadrenia predsedníčky najvyššieho súdu, spisovej dokumentácie, ako aj spisu vedeného ústavným súdom pod sp. zn. II. ÚS 53/2016, vo vzťahu k jednotlivým námietkam ústavný súd uvádza:

1. K námietke zadržania v rozpore s § 504 ods. 2 Trestného poriadku (prvá námietka)

Vo vzťahu k tejto námietke najvyšší súd v napadnutom uznesení uvádza, že „sa stotožnil s názorom, že zadržanie osoby [REDAKOVANÉ] po predchádzajúcom súhlase prokurátora 16. januára 2015 o 01.00 hod. podľa § 504 ods. 2 Tr. por. bolo zákonné. Tomuto zadržaniu predchádzalo obmedzenie osobnej slobody 15. januára 2015 o 20.45 hod. podľa § 17b ods. 1 zákona č. 171/1993 Z. z., ktorého účelom bolo preveriť, či medzinárodné pátranie vyhlásené po osobe [REDAKOVANÉ] je aktuálne, či príslušné úrady krajiny, ktorá pátranie vyhlásila, budú žiadať o jej následné vydanie s tým, že v primeranej lehote diplomatickou poštou zašlú potrebné extradičné listiny. Obmedzenie osobnej slobody predchádzajúce zadržaniu osoby [REDAKOVANÉ] bolo teda rovnako zákonné.“

Ústavný súd považuje odôvodnenie napadnutého uznesenia najvyššieho súdu vo vzťahu k prvej námietke sťažovateľa za zrozumiteľné a rešpektujúce platnú právnu úpravu, a preto aj z ústavného hľadiska akceptovateľné. Nemožno totiž spochybňovať, že po tom, čo príslušníci Policajného zboru v rámci kontroly na hraničnom priechode zistili, že sťažovateľ je evidovaný v systéme INTERPOL ako hľadaná osoba, bolo nevyhnutné

preveriť minimálne skutočnosť, či medzinárodné pátranie vyhlásené po sťažovateľovi je aktuálne a či je stále aktuálna žiadosť o jeho extradíciu. Z tohto dôvodu bolo žiaduce obmedziť osobnú slobodu sťažovateľa dovtedy, kým nebudú získané a aktualizované potrebné informácie, keďže len na tomto základe sa mohlo kvalifikovane rozhodnúť o zadržaní sťažovateľa. Až po získaní týchto informácií mohol byť sťažovateľ 16. januára 2015 o 01.00 h. zadržaný na základe zatýkacieho rozkazu po predchádzajúcom súhlase prokurátora krajskej prokuratúry [REDAKOVANÉ], ktorý bol udelený 16. januára 2015 o 01.00 h. K dosiaľ uvedenému ústavný súd ešte poznamenáva, že e-mailová správa z Národnej ústredne INTERPOLU obsahujúca potvrdenie medzinárodného pátrania po osobe sťažovateľa na účely jeho zadržania a následnej extradície adresovaná Úradu hraničnej a cudzineckej polície Sobrance bola zaslaná 16. januára 2015 o 00.31 h.

Na základe uvedeného ústavný súd dospel k záveru, že prvá námietka sťažovateľa nie je dôvodná, keďže k jeho zadržaniu došlo po predchádzajúcom súhlase prokurátora, pričom k predchádzajúcemu obmedzeniu osobnej slobody došlo na základe § 17b ods. 1 zákona o policajnom zbore, ku ktorému predchádzajúci súhlas prokurátora nebol potrebný, pričom v konkrétnych okolnostiach posudzovanej veci ústavný súd považuje takýto postup z ústavného hľadiska za akceptovateľný a udržateľný.

2. K námietke nerešpektovania Európskeho dohovoru o vydávaní pri rozhodovaní o vzatí sťažovateľa do predbežnej väzby (k druhej námietke)

V zmysle § 478 Trestného poriadku sa ustanovenia jeho piatej časti použijú, ak medzinárodná zmluva neustanovuje inak.

Podľa § 478 Trestného poriadku predseda senátu krajského súdu rozhodne do 48 hodín od dodania zadržanej osoby o návrhu prokurátora na jej vzatie do predbežnej väzby. Dôvodmi väzby podľa § 71 nie je pritom viazaný. Ak predseda senátu v uvedenej lehote zadržanú osobu nevezme do predbežnej väzby, prepustí ju na slobodu.

Podľa čl. 12 ods. 1 Európskeho dohovoru o vydávaní žiadosť sa podá písomne a odovzdá sa diplomatickou cestou. Iný spôsob odovzdania možno určiť priamo dohodou medzi dvoma alebo viacerými stranami.

Podľa čl. 12 ods. 2 Európskeho dohovoru o vydávaní k žiadosti sa priloží:

(a) originál alebo overená kópia vykonateľného rozsudku o treste alebo rozhodnutia o uložení ochranného opatrenia alebo príkazu na vzatie do väzby, alebo iného príkazu, ktorý má rovnaký účinok a bol vydaný v súlade s konaním ustanoveným právnym poriadkom dožadujúcej strany;

(b) opis trestných činov, pre ktoré sa vydanie žiada; čo najpresnejšie uvedenie času a miesta ich spáchania, právnej kvalifikácie a odkazu na príslušné právne predpisy;

(c) kópia príslušných právnych predpisov a tam, kde to nie je možné, vyhlásenie o právnom stave a čo najpresnejší opis žiadanej osoby spolu s akoukoľvek ďalšou informáciou, ktorá pomôže zistiť jej totožnosť a štátne občianstvo.

Podľa čl. 16 ods. 1 Európskeho dohovoru o vydávaní príslušné orgány dožadujúcej strany môžu v naliehavých prípadoch žiadať, aby hľadaná osoba bola vzatá do predbežnej väzby. Príslušné orgány dožiadanej strany rozhodnú o tejto veci podľa svojho právneho poriadku.

Podľa čl. 28 ods. 1 Európskeho dohovoru o vydávaní tento dohovor nahradí v štátoch, ktoré sú ním viazané, ustanovenia všetkých dvojstranných zmlúv, dohovorov a dohôd, ktoré upravujú vydávanie medzi ktorýmkoľvek dvoma zmluvnými stranami.

Sťažovateľ v súvislosti s druhou námietkou v prvom rade namieta, že žiadosť o jeho vzatie do predbežnej väzby nebola nikdy súčasťou podkladov predložených ruskou stranou, pričom Európsky dohovor o vydávaní takúto žiadosť vyžaduje (čl. 16 ods. 1). Vo vzťahu k tejto časti argumentácie ústavný súd považuje za podstatné zdôrazniť, že čl. 16 ods. 1 Európskeho dohovoru o vydávaní nemožno vykladať tak rigorózne, že by obligatórnou podmienkou pre vzatie vyžiadanej osoby do predbežnej väzby bola aj existencia žiadosti dožadujúcej strany o vzatie vyžiadanej osoby do predbežnej väzby. Dožiadaná strana

je podľa názoru ústavného súdu totiž v prípade zadržania vyžiadanej osoby oprávnená aj sama, t. j. bez toho, aby mala k dispozícii žiadosť dožadujúcej strany o vzatie do predbežnej väzby, rozhodnúť, či vyžiadajú osobu vezme do predbežnej väzby, alebo ju prepustí na slobodu.

Predpokladom pre rozhodovanie súdu o tom, či vyžiadajú osobu vezme do predbežnej väzby, je len a iba návrh príslušného prokurátora podľa § 504 ods. 3 Trestného poriadku, ktorý príslušný prokurátor predloží miestne a vecne príslušnému súdu v prípade, ak do 48 hodín od zadržania neprepustí zadržanú osobu. Na uvedenom postupe nič nemení existencia či neexistencia žiadosti dožadujúcej strany o vzatie vyžiadanej osoby do predbežnej väzby.

Navyše ústavný súd poznamenáva, že správa Národnej ústredne INTERPOL z 15. januára 2015 o potvrdení aktuálnosti pátrania sprostredkovala žiadosť ruskej strany o zadržanie hľadanej osoby s cieľom následnej extradície a obsahovala aj informáciu o existencii dokumentu podľa čl. 12 ods. 1 písm. a) Európskeho dohovoru o vydávaní (zatýkacieho rozkazu z 12. júla 2007).

Vo vzťahu k druhej námietke sťažovateľa najvyšší súd v súvislosti s aplikovateľnosťou Európskeho dohovoru o vydávaní na jeho vec v napadnutom uznesení tiež uvádza:

„... dôvodná nie je ani ostatná námietka zadržanej osoby [REDAKOVANÉ]. Tento záver vyplýva z článku 72 Zmluvy medzi Československou socialistickou republikou a Zväzom sovietskych socialistických republík o právnej pomoci a právnych vzťahoch v občianskych, rodinných a trestných veciach z 12. augusta 1982 (vyhlásená pod č. 95/1983 Zb.), ktorá je platnou medzinárodnou zmluvou a na rozsah jej použitia sa tiež vzťahuje ustanovenie § 478 Tr. por. Treba navyše dodať, že na postup podľa § 504 ods. 2 Tr. por. postačuje vedomosť príslušných orgánov o existencii pátrania za účelom extradície.“ Ústavný súd nemá k citovanej argumentácii najvyššieho súdu z ústavného hľadiska zásadnejšie výhrady a považuje ju v konkrétnych okolnostiach posudzovanej veci za ústavne konformnú.

Vychádzajúc z uvedeného, ústavný súd nepovažuje za dôvodný ani okruh námietok sťažovateľa týkajúci sa nerešpektovania Európskeho dohovoru o vydávaní pri rozhodovaní o predbežnej väzbe sťažovateľa.

3. K námietke nerešpektovania statusu politického utečenca pri rozhodovaní o vzatí sťažovateľa do predbežnej väzby (k tretej námietke)

Sťažovateľ s poukazom na § 501 písm. b) Trestného poriadku argumentuje, že vzhľadom na to, že mu bol vo Švédsku už 6. decembra 2011 priznaný status politického utečenca, je jeho vydanie do cudziny od počiatku neprípustné.

Podľa § 501 písm. b) Trestného poriadku vydanie osoby do cudziny je neprípustné, ak ide o osobu, ktorá požiadala v Slovenskej republike o udelenie azylu, alebo jej bol udelený azyl alebo poskytnutá doplnková ochrana, v rozsahu ochrany poskytnutej takej osobe osobitným predpisom alebo medzinárodnou zmluvou; to neplatí, ak ide o osobu, ktorá požiadala v Slovenskej republike o udelenie azylu opakovane a o jej žiadosti o udelenie azylu už bolo právoplatne rozhodnuté.

Vo vzťahu k námietke sťažovateľa o neprípustnosti jeho vydania ústavný súd v prvom rade uvádza, že tak krajský súd, ako aj najvyšší súd disponovali v čase svojho rozhodovania informáciou o tom, že sťažovateľovi bol priznaný vo Švédsku status politického utečenca. Ani jeden z týchto súdov však (rovnako ani krajská prokuratúra) v čase svojho rozhodovania nedisponoval rozhodnutím príslušného orgánu Švédska zo 6. decembra 2011, ktorým bol sťažovateľovi priznaný status utečenca. Zo spisovej dokumentácie síce vyplýva, že sťažovateľ doručil toto rozhodnutie spolu s jeho prekladom do slovenského jazyka najvyššiemu súdu 9. februára 2015, t. j. v deň, keď najvyšší súd rozhodoval o sťažnosti sťažovateľa proti uzneseniu krajského súdu o jeho vzatí do predbežnej väzby, ale z napadnutého uznesenia zjavne vyplýva, že príslušný senát najvyššieho súdu ho pred vydaním napadnutého uznesenia ešte nemal k dispozícii.

Najvyšší súd v napadnutom uznesení vo vzťahu k tejto námietke sťažovateľa uvádza:

„Najvyšší súd Slovenskej republiky má za to, že skúmanie podmienok prípustnosti vydania je samotnou náplňou predbežného vyšetrovania, ktoré je zákonom zverené miestne príslušnej krajskej prokuratúre, pričom bez dostatočného zistenia a preverenia rozhodných informácií nie je možné na začiatku predbežného vyšetrovania prejudikovať rozhodnutie príslušného súdu o prípustnosti alebo neprípustnosti vydania.

Otázky vyplývajúce z faktu, že zadržanej osobe bol v inom členskom štáte Európskej únie priznaný status politického utečenca, sú jednými z hlavných otázok, na ktoré je potrebné dať kvalifikovanú odpoveď, a to najmä s poukazom na vylučovacie klauzuly podľa článku 1 F písm. b) Konvencie z roku 1951.“

Ústavný súd sa stotožňuje s argumentáciou najvyššieho súdu, podľa ktorej skúmanie podmienok prípustnosti vydania osoby tvorí obsahovú náplň predbežného vyšetrovania, ktoré zákon zveruje miestne príslušnej krajskej prokuratúre, a v tejto súvislosti poukazuje najmä na dikciu § 509 ods. 1 a 4 Trestného poriadku.

Podľa § 509 ods. 1 Trestného poriadku po skončení predbežného vyšetrovania rozhodne súd na návrh prokurátora o prípustnosti vydania vyžiadanej osoby do cudziny a po právoplatnosti svojho rozhodnutia predloží vec ministerstvu spravodlivosti.

Podľa § 509 ods. 4 Trestného poriadku proti rozhodnutiu krajského súdu, ktorým bola vyslovená prípustnosť vydania, je prípustná sťažnosť prokurátora a vyžiadanej osoby len pre niektorý z dôvodov neprípustnosti vydania podľa § 501; sťažnosť má odkladný účinok. Proti rozhodnutiu, ktorým bola vyslovená neprípustnosť vydania, má právo podať sťažnosť len prokurátor; sťažnosť má odkladný účinok.

Vychádzajúc z citovaných ustanovení Trestného poriadku, ústavný súd konštatuje, že bude predovšetkým úlohou krajskej prokuratúry (a po nej následne aj všeobecných súdov, ktoré by mali v zmysle § 509 Trestného poriadku rozhodovať o prípustnosti vydania sťažovateľa do cudziny) oboznámiť sa dôkladne s rozhodnutím Švédska zo 6. decembra 2011, ktorým bol sťažovateľovi priznaný status utečenca, ako aj s ďalšími informáciami

od švédskych orgánov, príp. orgánov Ruskej federácie, a na tomto základe sa v rámci predbežného vyšetrovania vysporiadať so všetkými právne relevantnými otázkami vyplývajúcimi z faktu, že sťažovateľovi bol v inom členskom štáte Európskej únie priznaný status politického utečenca.

V zhode s citovanou časťou napadnutého uznesenia najvyššieho súdu ústavný súd konštatuje, že v štádiu rozhodovania o predbežnej väzbe sťažovateľa je od príslušných orgánov Slovenskej republiky (a teda aj najvyššieho súdu) predčasné a neprimerané požadovať, aby mali k dispozícii všetky nevyhnutné informácie, na základe ktorých by už v tomto štádiu extradičného konania mohli kvalifikovane rozhodnúť o tom, či sú splnené všetky podmienky na vydanie sťažovateľa do Ruskej federácie. Preskúmanie toho, či tieto podmienky sú splnené na vydanie sťažovateľa do cudziny, je účelom predbežného vyšetrovania, ktoré vyústi (môže vyústiť) do rozhodnutia o jeho vydaní do Ruskej federácie. Na druhej strane bez rozhodnutia o predbežnej väzbe by sa zjavne mohol zmariť účel predbežného vyšetrovania, ktorý smeruje k rozhodovaniu o vzatí do vydávacej väzby, resp. samotnému vydaniu do cudziny. Za týchto okolností ústavný súd považuje aj tretiu námietku sťažovateľa za nedôvodnú.

Nad rámec uvedeného ústavný súd poznamenáva, že najvyšší súd síce svoj právny názor na postavenie utečenca, ktoré bolo sťažovateľovi priznané príslušným orgánom Švédska, a jeho vplyv na vydávacie konanie už medzičasom vyslovil v uznesení sp. zn. 5 Tost 9/2015 zo 16. marca 2015. Toto uznesenie bude ale predmetom ústavného prieskumu v konaní vedenom pod sp. zn. II. ÚS 53/2016, pričom komplexné vyhodnotenie tohto právneho názoru v tomto konaní by bolo predčasné, keďže zjavne presahuje jeho rámec.

4. K námietkam týkajúcim sa namietaného porušenia práva na právnu pomoc (k štvrtej námietke)

Z časti I tohto nálezu vyplýva, že sťažovateľ tiež namieta, že po zadržaní nebol poučený o svojom práve zvoliť si obhajcu. Ústavný súd v tejto súvislosti poukazuje

na § 502 ods. 3 Trestného poriadku, podľa ktorého v konaní o vydanie do cudziny musí mať vyžiadaná osoba obhajcu.

Zo spisovej dokumentácie vyplýva, a sťažovateľ túto skutočnosť ani nespochybňuje, že ešte 16. januára 2015 mu bol opatrením predsedu senátu krajského súdu ustanovený obhajca [REDAKOVANÉ]. Ustanovený obhajca sa zúčastnil výsluchu sťažovateľa na krajskej prokuratúre, ktorý sa uskutočnil 16. januára 2015, pričom sťažovateľ s jeho prítomnosťou pri výsluchu vyjadril súhlas, ako aj pri výsluchu na krajskom súde 19. januára 2015, pričom ustanovený obhajca podal v mene sťažovateľa proti uzneseniu krajského súdu z toho istého dňa (o vzatí sťažovateľa do predbežnej väzby) sťažnosť, ktorú aj riadne odôvodnil. Následne si sťažovateľ prostredníctvom svojej sestry zvolil 28. januára 2015 obhajkyňu, ktorá ho obhajuje na základe splnomocnenia, a to aj v konaní pred ústavným súdom.

Na základe uvedených skutočností ústavný súd nemá pochybnosti o tom, že právo sťažovateľa na právnu pomoc bolo z materiálneho i formálneho hľadiska naplnené, a preto aj jeho štvrtú námietku považuje za nedôvodnú.

V nadväznosti na dosiaľ uvedené ústavný súd považuje za potrebné ešte poukázať na svoju konštantnú judikatúru, v zmysle ktorej nie je vzhľadom na svoje ústavné postavenie oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu vo veci samej, ani preskúmať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách (I. ÚS 13/00, m. m. II. ÚS 1/95, II. ÚS 21/96, I. ÚS 4/00, I. ÚS 17/01). Z tohto postavenia ústavného súdu vyplýva, že môže preskúmať iba také rozhodnutia všeobecných súdov, ak v konaní, ktoré mu predchádzalo, alebo samotným rozhodnutím došlo k porušeniu základného práva alebo slobody, pričom skutkové a právne závery všeobecného súdu môžu byť predmetom preskúmavania vtedy, ak by vyведенé závery boli zjavne neodôvodnené

alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedliteľné a neudržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (I. ÚS 13/00, m. m. I. ÚS 5/00, I. ÚS 17/00).

Vzhľadom na závery, ku ktorým ústavný súd dospel vo vzťahu k jednotlivým námietkam sťažovateľa, rozhodol tak, ako to je uvedené vo výroku tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 28. januára 2016